

Sterktes en zwaktes – 15 oktober 2018

Voor dit seizoen zijn vijf trainingen gepland rond het thema “Sterktes en zwaktes”, te weten:

1. Sterke en zwakke velden (vandaag)
2. Lijnen en diagonalen
3. Voorposten
4. De onderste twee rijen
5. Hoe hinderlijk is een zwak veld?

In eerste instantie mikken we op het niveau van het derde team, maar dat betekent niet dat anderen niet welkom zouden zijn. Het is alleen wel goed te beseffen dat het tamelijk “basic” is – maar zei Tal al niet dat hij graag lessen voor beginners volgde? We vergeten tenslotte nog wel eens wat...

Wat is een zwak veld? Volgens Philidor:

- “Een veld is zwak als het niet wordt gecontroleerd door een pion – of kan worden gecontroleerd”.

We hebben inmiddels wat bijgeleerd en we zullen de volgende definitie hanteren:

- Een zwak veld is een mankement in de stelling & het is langere tijd aanwezig

Dat laatste is toegevoegd omdat je er plannen op kunt baseren. Daarnaast is de opmerking van Marovic handig om te onthouden: “Sterke velden (strategische punten) liggen vaak op de vijfde rij”. De eerste stelling behoort tot de openingstheorie van de Grünfeld. Deze partij begon bijzonder vroeg (9 uur in de ochtend) en de witspeler verklaarde dat hij bewust een rustige opzet had gekozen. Zwart heeft net een onnauwkeurige zet gedaan (10...Pd7-b6?!, beter eerst 10...Pc6 11. Le3 en nu wel Pb6, omdat de witte loper ver van veld a3 is).

VRAAG: Wat zijn de sterktes en zwaktes?

Gelfand – Van Wely, na 10...Pd7-b6

Zoek de zwaktes klinkt eenvoudig, maar zeker in een volle stelling is dat lastig.

Voor wit:

- De witte velden, aangezien de meeste pionnen op zwart staan
- De zwartveldige loper, omdat deze beperkt wordt door de pionnen die op zwart staan
- De witte koningsstelling, omdat die door de opstoot f4 de tocht voelt

Voor zwart:

- De zwarte velden, aangezien de meeste pionnen op wit staan – vooral c5
- De witveldige loper, omdat deze beperkt wordt door de pionnen die op wit staan
- De zwarte ontwikkeling is nog niet afgerond (tijdelijk)
- Het paard op b6, zeker na de volgende witte zet (tijdelijk)

Sommige zwaktes zijn permanent, sommige tijdelijk. De plannen liggen daarmee ook vast: wit zal de zwarte velden willen aanvallen, en zwart zal willen ontwikkelen.

11. b2-b3 f7-f6

Verzwakt pion e6 en indirect d5 – niets is gratis – en daar gaat wit op spelen.

Een alternatief is Ld7, maar dan moet de zwarte toren na La3 naar e8 in plaats van het betere f7. Een mogelijk vervolg: 11...Ld7 12. a4 Lc6 13. La3 Te8 14. a3 a5 (Konopka – Episjin, 2001).

12. Pe5-d3 Tf8-f7 13. a2-a4 Pb8-c6 14. e2-e3 Ta8-b8

Het alternatief – voor de echte betonstoters – is 14...f5, maar dan heeft zwart amper een positief plan meer.

15. g3-g4 a7-a5

Wanneer zwart zich eerst ontwikkelt, blijkt de witte dreiging: 15...Ld7? 16. f5 exf5 17. a5 en de zwakte van d5 geeft de doorslag.

16. Lc1-a3 Lg7-f8 17. La3-c5

Gelfand geeft aan dat 17. Lxf8 Txf8 18. Tc1 een goed alternatief was, maar hij gaf de voorkeur aan de tekstzet, die de druk op de zwarte damevleugel verhoogt.

Nimzowitsch noemde zo'n manoeuvre op een lijn of een diagonaal “ingeschränktes Vorrücken”, Nunn noemt het een “collinear move”. Lastige zetten om te zien overigens...

17...Kg8-g7 18. Ta1-c1 Lf8xc5?!

Dat kan de oplossing niet zijn: een alternatief is 18...Pd7 19. Lxf8+ Pxf8, al staat wit dan ook duidelijk beter na 20. f5 – om d5 te ondermijnen.

19. d4xc5 Pb6-a8 20. Pc3-b5

En hier zullen we stoppen: wit won door uiteindelijk in het centrum te breken met e4. Daarbij merkt Gelfand nog fijntjes op dat gevoel voor gevaar niet Loek's sterke punt is...

Vergelijken we met de stelling na 10 zetten:

- de zwarte zwarte velden zijn zwakker dan ooit – met name d6 - en
- zijn stukken zijn nog steeds niet volledig ontwikkeld.

De tweede stelling komt uit het kampioenschap van de USSR 1945. Smyslov was toen al een van de sterkste spelers ter wereld. We geven de opening volledig, omdat zich daar een interessante discussie ontspan:

1. e2-e4 c7-c5 2. Pg1-f3 e7-e6 3. d2-d4 c5xd4 4. Pf3xd4 Pg8-f6 5. Pb1-c3 d7-d6

Een van de hoofdvarianten van de Scheveninger. Deze zettenvolgorde laat de Keresaanval toe (6. g4), waar niet iedereen van gecharmeerd is.

6. Lf1-e2 Lf8-e7 7. 0-0 0-0 8. Lc1-e3 Pb8-c6 9. f2-f4 Dd8-c7 10. Dd1-e1 Pc6xd4 11. Le3xd4 e6-e5 12. Ld4-e3

Wanneer je op remise uit bent en de Sofia-regels (geen remiseaanbod voor de 30^e zet) wilt ontlopen, dan is het volgende wellicht een idee: 12. fxe5 dxe5 13. Dg3 Lc5 14. Lxc5 Dxc5+ 15. Kh1 Kh8 16. Txf6 gxf6 17. Dh4 Tg8 18. Dxf6+ Tg7 19. Dd8+ Tg8 met zetherhaling. Dat betekent meteen dat voor een veel sterkere speler dit niet zo'n handige keuze is als zwart...

Duidelijk is dat zwart hiermee het adagium van Fischer volgt: "to get squares you gotta give squares..".

12...Lc8-e6?!

Maar dit is niet consequent. Na 12...exf4 13. Txf4 Le6 14. Dg3 Pd7 15. Ld4 Pe5 hebben beide partijen een sterk veld: een voorbeeld is Ermenkov – Andersson (1980, 0-1 in 38).

13. f4-f5 Le6-c4?!

Actiever is in elk geval 13...Ld7 14. g4 Lc6 15. Lf3 d5 16. exd5 e4 17. Pxe4 Pxd5 en beide sterke velden zijn opgelost.

14. Le2xc4 Dc7xc4

Smyslov – Rudakovsky, na 14...Dc7xc4

VRAAG: wat zijn de zwakke en sterke velden?

Volgens Philidor en onze eigen definitie is d5 een zwak veld. Zwart heeft ook maar één licht stuk om dat veld te bestrijken.

Tijdelijke zwakke velden zijn d4 en f4, maar wit heeft nog pionnen om die velden te controleren & een zwartveldige looper.

Zoals Smyslov nu opmerkt: met zo'n sterk paard op d5 volgt de koningsaanval vanzelf.

15. Le3-g5! Tf8-e8 16. Lg5xf6 Le7xf6 17. Pc3-d5 Lf6-d8

Helaas voor zwart gaat 17...Dxc2 niet. Smyslov was daarop het zorgvuldige 18. Tf2 Dc5 (op 18...Da4 volgt meteen 19. Pc7) 19. Pc7 van plan, met kwaliteitswinst.

18. c2-c3 b7-b5 19. b2-b3 Dc4-c5+ 20. Kg1-h1 Ta8-c8 21. Tf1-f3

Hier – en op de vorige zet – was het mogelijk om f6 te spelen, zoals verschillende spelers aangaven. Smyslov is niet onder de indruk: "By doing so he would have condemned himself to passive defence. White would only have to transfer his heavy pieces to the K-side to start a decisive storming of the Black King's position."

Toch was ikzelf vermoedelijk bezweken voor de verleidingen van 21. f6 Lxf6 22. Txf6 gxf6 23. Pxf6+ Kg7 24. Dh4 h6 25. Tf1 met zeer sterke aanval.

21...Kg8-h8 22. f5-f6 g7xf6

Het andere slaan is ook niet veel soeps: 22...Lxf6 23. Pxf6 gxf6 24. Dh4 Te6 25. Th3 Kg8 26. Dh6 f5 27. Dxb7+ Kf8 28. Dxf5 en zwart kan de hoop laten varen.

23. De1-h4 Te8-g8 24. Pd5xf6 Tg8-g7 25. Tf3-g3

Nu dreigt op twee manieren mat: met 26. Dxb7+ Txb7 27. Tg8 en 26. Txb7 Kxb7 27. Dxb7+ Kxb7 28. Tf1+ Ke6 29. Dxf7. Het duurt niet lang meer...

25...Ld8xf6 26. Dh4xf6 Tc8-g8 27. Ta1-d1 d6-d5 28. Tg3xg7 en opgegeven.

Na 28...Txb7 29. Txd5 gaat minstens de zwarte dame verloren.

De derde stelling richt zich weer op een zwak veld op de vijfde rij, in dit geval c5. Ook nu is het interessant de opening te volgen:

1. e2-e4 e7-e6 2. d2-d4 d7-d5 3. Pb1-d2 c7-c5 4. e4xd5 e6xd5 5. Pg1-f3 Pb8-c6 6. Lf1-b5 a7-a6?!

Daar is men tegenwoordig van teruggekomen: wit wil toch al op c6 slaan! Normaal is 6...Ld6 7. dxc5 Lxc5 8. 0-0 Pe7 9. Pb3 Ld6, bekend uit onder andere de matches Karpov – Korchnoi.

7. Lb5xc6+ b7xc6 8. 0-0 Lf8-d6 9. d4xc5 Ld6xc5 10. Pd2-b3 Lc5-d6

Gligoric – Stahlberg, na 10...Lc5-d6

VRAAG: wat zijn de zwakke en sterke velden?

Voor wit: de velden e4 en c4, al kan wit die nog met pionnen controleren

Voor zwart: de velden c5 en e5, waarvan e5 nog met een pion gecontroleerd kan worden. Vooral c5 dus, waarbij zwart één controleur heeft – de andere, het paard op g8 is nog ver weg van c5. Wat niet helpt is dat zwart een grote ontwikkelingsachterstand heeft...

11. Dd1-d4 f7-f6

Dat doe je niet graag natuurlijk, maar het alternatief 11...Pf6 is ook niet alles: 12. Te1+ Le6 13. Lf4 (net zoals in de partij: de controleur wordt afgeruild) 0-0 14. Lxd6 Dxd6 en nu was 15. Dc5 het duidelijkst geweest – let op die zet. Wit speelde het mindere 15. c4 maar won wel in Hjartarson – Arnason, 1986 (1-0 in 43).

12.Lc1-f4 Pg8-e7 13. Tf1-e1 0-0

Een alternatief was 13...Kf7 14. Lxd6 Dxd6, maar na 15. Dc3! (let op die zet) houdt wit duidelijk voordeel.

14. Lf4xd6 Dd8xd6 15. Dd4-c5?!

Misschien kende Gligoric zijn pappenheimers en wist hij dat Stahlberg zonder dames op het bord veel minder gevaarlijk is. Het in mijn ogen betere alternatief was 15. Dc3! Lg4 16. Pd4 Tfc8 17. Pc5 met total control.

15...Dd6xc5 16. Pb3xc5 Ta8-a7

Het alternatief 16...Pf5 bevat me beter, al houdt wit natuurlijk voordeel: 17. c3 Kf7 18. b4 g5 19. Pb3 met stevige controle over de velden c5 en d4.

17. b2-b4 Pe7-f5 18. Pc5-b3 Ta7-c7 19. c2-c3 Kg8-f7 20. Pf3-d4 Pf5-d6

Na 20...Pxd4 neem je natuurlijk terug met de pion 21. cxd4 en niet met het paard: 21. Pxd4 c5 met opeens tegenspel voor zwart.

21. Pb3-c5?!

Ikzelf had liever 21. f3 gedaan, omdat ik het tegenspel graag beperkt houdt als ik al goed sta!

21...Tf8-e8

Met 21...Pe4!? 22. Pxe4 dxe4 23. Txe4 c5 had zwart in troebel water kunnen vissen. Wit staat beter na 24. Pb3 cxb4 25. cxb4 Tfd8, maar de zwarte activiteit is hinderlijk.

22. Te1xe8 Kf7xe8 23. f2-f3

En we kunnen de balans opmaken: wit heeft de volledige controle over de zwarte velden en na ruil van het zwarte paard is de theoretische zwakte van e4 en c4 niet meer van belang. Nimzowitsch zei al: “Zwaktes worden altijd bepaald door de stukken die nog op het bord staan”. De winst duurde nog wel lang, maar was geen moment in twijfel.

De laatste stelling belicht het spiegelveld van c5: veld f5!

Karpov – Lobron, na 14... Tf8-d8

VRAAG: wat zijn de zwakke en sterke velden?

Voor wit: de velden e4, al kan wit dat nog met een pion controleren

Voor zwart: de velden e5 en f5, waarvan e5 nog met een stuk gecontroleerd kan worden. Vooral f5 dus, waarbij zwart één controleur heeft – de dame op c8... Wat niet helpt is dat zwart al zijn stukken op de damevleugel heeft geposteerd en nog niet volledig ontwikkeld is – het paard op b8 staat nog in de stal.

15. Pf3-h4 Le7-f8

Voor de liefhebbers: de poging een stuk te winnen met 15...g5 is minder goed. Na 16. Pf5 Lf8 17. Lh3 Pd7 18. Le5 mag wit zeer tevreden zijn: de zwarte koningsstelling lijkt wel gatenkaas.

16. Ph4-f5 Td8-d7?!

Tja, je moet wat natuurlijk. Karpov zelft geeft 16...Pa6 17. Lh3 Kh8 18. Kg2 als relatief het beste, maar daar word je echt niet gelukkig van als zwartspeler. Wellicht het beste was maar actief worden met 16...c5, al had Karpov daar vast wel raad mee geweten: 17. Pb5 Pe8 18. Pe3 Pa6 19. dxc5 Lxc5 20. Db2 De6 21. h4 lijkt heel aardig...

17. Pf5-e3 Dc8-d8 18. Lf4-e5 c7-c6

Dat doe je niet graag natuurlijk, maar het was gedwongen: 18...Pe8 19. Lh3 Te7 20. Pxcd5! Lxd5 21. Pxd5 Dxd5 22. Lg2 en de toren op a8 gaat verloren.

19. Lg2-h3 Td7-e7 20. Le5xf6 g7xf6 21. Pe3-f5 Te7-e8

En hier zouden we kunnen ophouden.

De zwarte koningsvleugel is een ruïne en het paard op f5 een monster. Ware niet dat het volgende kat-en-muis spel veel te aardig is om niet te laten zien!

22. Dc2-d2

Valt h6 aan.

22...Kg8-h7 23. Dd2-d3

Dreigt een aftrekschaak.

23...Lb7-a6 24. Dd3-f3

Dreigt naar h5 te springen.

24...La6-c8 25. Df3-h5

Valt f7 aan.

25...Lc8-e6 26. Td1-d3

Haalt de toren erbij.

26...Lf8-g7 27. e2-e4

Opent de stelling verder.

27...d5xe4 28. Pc3xe4

Nog een stuk in de aanval.

28...Te8-g8 29. Td3-f3

En ook de toren erbij.

29...Pb8-d7 30. Ta1-c1

Hoe ga je nu c6 dekken?

30...Lg7-f8 31. Tc1xc6

Nou, dan neem ik die maar mee.

31...Tg8-g6 32. Pf5-h4

En de toren op g6?

32...Pd7-e5 33. Lh3xe6

En zwart had genoeg gezien voor de dag...

Het laatste gedeelte doet me sterk denken aan een beschrijving van het spel van Judith Polgar: "Eerst valt ze één van je stukken aan, dan nog een, en dat gaat maar door tot je er tenslotte een niet meer kan verdedigen..."

VRAAG: wat is het ideale stuk om een zwak veld te bezetten?

HET PAARD!